

МИНИСТЕРСТВО НА ОТБРАНАТА
ЩАБ НА ОТБРАНАТА
София 1092, ул. „Дякон Игнатий” № 3

**ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРЕД ВЪОРЪЖЕНИТЕ СИЛИ,
СВЪРЗАНИ С РАЗВИТИЕТО НА ОТБРАНИТЕЛНИТЕ СПОСОБНОСТИ,
В КОНТЕКСТА НА НОВАТА СТРАТЕГИЧЕСКА КОНЦЕПЦИЯ И
РЕШЕНИЯТА ОТ СРЕЩАТА НА ВЪРХА В МАДРИД**

Лекция на началника на отбраната адмирал Емил ЕФТИМОВ
за тържественото откриване на учебната 2022/2023 година във
Военна академия „Г. С. Раковски”

1 септември 2022 г.

гр. София

**Уважаеми министър на отбраната,
Уважаеми господин генерал-майор Дочев,
Уважаеми преподаватели, слушатели, студенти, докторанти,
Госпожи и господа,**

За мен е изключителна чест и привилегия при откриването на новата академична година в нашето най-елитно висше военноучебно заведение да застана пред Вас и да споделя открояващи се предизвикателства пред колективната и национална сигурност и отбрана.

Днес сме свидетели на драстични промени в средата на сигурност в регионален и световен мащаб. Хибридните и кибер заплахи, тероризмът, надпреварата за ресурси и икономическа доминация, пандемията и климатичните промени са само част от предизвикателства, пред които сме изправени. Допълнителен значим фактор са настоящите военни действия на Руската федерация недалеч от нас.

Инвазията в Украйна наруши относителния мир и стабилност в Европа, постигнат след края на Студената война, и затвърди загрижеността на демократичния свят относно стратегическите цели на Москва. В отговор на инвазията НАТО предприе мерки за повишаването на отбранителния и възпиращ потенциал с цел да запази стратегическото предимство и да противодейства на руските амбиции за ескалация на напрежението на източния фланг. Те са съгласувани с прилагането на *Военната стратегия на НАТО (NMS)*¹ чрез постигане на заложените в нея „стратегически цели на Алианса“² и дейностите по изпълнението на *Концепцията за възпиране и отбрана на евроатлантическата зона (DDA)*³, която я операционализира. Мерките бяха утвърдени на срещата на върха на НАТО в Мадрид и намериха конкретно изражение в новата *Стратегическа концепция на Алианса*⁴. От особена важност за нас са действията за укрепване на възпирането и отбраната по източния фланг на НАТО.

Новата Стратегическа концепция потвърждава главната цел на Алианса – да гарантира колективната сигурност и отбрана. Тя потвърждава и надгражда трите

¹ MC 0400/4 NATO Military Strategy

² NATO's Military Strategic Objectives (MSO)

³ Deterrence and Defence of the Euro Atlantic Area

⁴ NATO 2022 Strategic Concept

основни задачи на НАТО⁵ – възпиране и отбрана, превенция и управление на кризи, и сигурност чрез сътрудничество. Стратегическата концепция е рамката за бъдещото развитие на Алианса в духа на трансатлантическото сътрудничество. Не на последно място, документът отчита новите геостратегически реалности след инвазията в Украйна и определя Русия като източника на най-значимата, директна заплаха за сигурността на Алианса, а Черноморският регион е изведен като регион със стратегическо значение за НАТО.

В Мадрид бяха приети нови базови изисквания към съюзния възпиращ и отбранителен потенциал, който е изведен като основен приоритет на Алианса. В дългосрочен план НАТО ще продължи да укрепва способностите си за възпиране и отбрана във всички домейни и срещу всички заплахи, за да гарантира сигурността и защитата на съюзниците. В тази връзка се прие и предстои да бъде въведен нов модел на силите, който ще засили и модернизира съюзната структура на силите, за да се гарантира, че Алиансът разполага с готови сили на правилното място и в правилното време, което е и основната предпоставка за изпълнимостта на новите предварителни планове на НАТО.

Подходът на Алианса за укрепване на възпиращия и отбранителен потенциал се основава върху устойчива и бойно ефективна композиция от по-тясно свързани *сили на място* – съюзни и национални, *сили за усилване* и *съюзни сили за реагиране*, обхванати от усъвършенствана структура за командване и управление. Точният баланс между мирновременни разположени *сили на място* и *сили за усилване* е ключът към практическото засилване на възпиращия ефект и повишаването на способностите за отбрана срещу потенциална агресия.

Развърщането на постоянни бойни групи за колективна отбрана на територията на страните членки от източния фланг на НАТО, включително и в България, допринася към усилията за осигуряване на допълнителни *сили на място* за укрепване на възпирането и отбраната. В перспектива съществуващите рамки за усилено и адаптирано предно присъствие ще бъдат поетапно заменени от сили и способности за осъществяване на предна отбрана. Тази архитектура ще бъде реализирана чрез новия модел на силите, като специфичната необходимост от

⁵ NATO's Core Tasks: Deterrence and Defence; Crisis Prevention and Management; Cooperative Security.

сили и способности в различните домейни ще бъде изведена от новите предварителни планове на стратегическо и оперативно ниво. По този начин ще се свържат наличните съюзни сили с плановете за тяхното оперативно използване. Този подход ще позволи включването на силите, в това число и националните сили за отбрана към предварително идентифицирани дивизионни и корпусни структури. Не на последно място, с новия модел се цели по-тясно обвързване на процеса по планиране на операциите с отбранителното планиране в НАТО.

На срещата на върха бяха одобрени дългосрочни мерки за укрепването на съюзния потенциал във всички оперативни домейни. Освен сухопътни формирования и средства за ПВО и ПРО, НАТО ще разположи в страните от източния фланг необходимите запаси от материални ресурси, за да гарантира надеждно осигуряване и поддръжка на силите.

Тук трябва да отбележа, че са в ход и съществени промени в политиките на Европейския съюз (ЕС) в областта на сигурността и отбраната. През март тази година беше приет т. нар. *Стратегически компас*, който съдържа анализ на съвременните заплахи и предизвикателства пред сигурността на ЕС. Документът поставя акцент върху засилване на стратегическата автономност на ЕС, което се дефинира като засилване на европейския стълб в НАТО и в подкрепа на трансатлантическата връзка. Стратегическият компас ще засили ролята на ЕС в областта на сигурността и отбраната. Предвиденото изграждане на капацитет за бързо развърщане ще се осъществи на база на модифицирани бойни групи на ЕС. Целта е постигане на устойчиви, боеспособни и гъвкави модулни сили за бързо развърщане с численост до 5000 души. Същите трябва да включват сухопътен, морски и военновъздушен компонент с висока степен на готовност. Предстои повишаване интензитета на тяхната подготовка чрез провеждане на по-голям брой съвместни учения и тренировки. Встъпването в дежурство на силите се планира за 2025 г. Това налага нови, по-високи изисквания към нашите въоръжени сили за предоставяне на подготвени формирования със способности за бързо развърщане.

В условията на динамично променяща се среда на сигурност и предприетите мерки за адаптиране на НАТО и ЕС към нея, ускореното развитие на способностите на Въоръжените сили трябва да отговори на по-високите

изисквания по отношение на *готовността за използване с основен акцент върху мисия „Отбрана“*; *модернизация и технологичен напредък*; *оперативна съвместимост и не на последно място, ниво на подготовка.*

Поддържането на висока степен на готовност изисква целенасочени действия на всички нива. *Планът за развитие на въоръжените сили на Република България до 2026 г.*⁶ е основен средносрочен стратегически документ, който организира и осигурява изпълнението на *Програмата за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на Република България до 2032 г. (Програма 2032)*⁷ и регламентира изграждането и развитието на отбранителни способности по първия етап от реализацията ѝ (до 2026 г.). Целта е създаването на условия за изпълнението на конституционните задължения на въоръжените сили, както и изпълнение на поетите съюзни ангажименти към НАТО и ЕС.

Изпълнението на План 2026 се осъществява на три взаимосвързани етапа. (I етап – 2021-2022 година; II етап – 2023-2024 година; III етап – 2025-2026 година.)

В ход е изпълнението на мероприятията от първия етап, които основно се свеждат до:

- въвеждане на новата функционална структура на въоръжените сили;
- адаптиране архитектурата на командната структура и реорганизиране на въоръжените сили на оперативно и тактическо ниво;
- попълване на некомплекта от личен състав във военните формирования с много висока степен на готовност, декларирани и подлежащите на сертифициране структури като принос към колективната отбрана на НАТО, съгласно приетите Цели за способности;
- реализиране на инвестиционни проекти;
- утилизация на излишните бойни припаси и освобождаване от ненужна инфраструктура и войскови имоти с отпаднала необходимост.

През 2021 г. бяха оптимизирани структурите на щабовете на оперативно ниво с цел осигуряването на необходимата гъвкавост и свобода на действие на

⁶ Приет с ПМС№ №183 / 07.05. 2021 г. и обн. в ДВ,бр.38 от 11.05.2021 г.

⁷ Приета от 44-то Народно събрание и обн. в ДВ бр.13/2021г.

компонентите и формиранията. Бяха извършени промените в организационната структура на Въоръжените сили, като се създадоха две нови командвания на оперативно ниво - Командване за логистична поддръжка (на основа на бригада „Логистика“ и други логистични структури от СКС) и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана (на основа на Стационарна КИС).

Към 01.08.2022 г., в съответствие с План 2026, се извършиха организационно щатни промени в 40 (четиридесет) военни формирания от въоръжените сили - 5 (пет) в структурите на пряко подчинение на министъра на отбраната и 35 (тридесет и пет) в Българската армия. Паралелно с реорганизирането на структурите, усилията са насочени и към въвеждането на новата функционална структура на Въоръжените сили, включваща *Сили за съдържане* и *Сили за отбрана*. Определената нова организационна и функционална структура, както и заложеният смесен подход за окомплектоване на военните формирания изискват преразглеждане на определените формирания и структури за допълване на Въоръжените сили във военно време и числеността на запаса. За тази цел със заповед на министъра на отбраната от май тази година беше създадена организация за изпълнение на дейностите по въвеждането на новата функционална структура и определянето на военни формирания и структури за допълване на Въоръжените сили във военно време и числеността на запаса. Стартира процес по актуализация на План 2026, свързана с реорганизация на служба „Военно разузнаване“ и Национален военен университет „Васил Левски“, както и увеличение на числеността на личния състав на Командването за логистична поддръжка.

Министърът на отбраната представи в детайли моментното състояние на проектите за превъоръжаване и модернизация. Искам да подчертая, че военното и политическото ръководство на министерството са единни в разбирането, че Проектът за придобиване на основна бойна техника за Сухопътните ни войски е приоритет с оглед на сериозното му изоставане.

Модернизацията и превъоръжаването са ключови за повишаването на способностите на Въоръжените сили за изпълнение както на конституционните

задължения, така и на съюзните ангажименти. В национален аспект усилията са насочени за поддържането и изграждането на 54 способности в 51 деклариращи формирования от пакета Цели за способности 2021 (ЦС-2021). Алиансът устойчиво поддържа фокуса към колективното възпиране и отбрана и това се отнася с особена тежест за нас, поради географското ни положение. В момента НАТО започва новия цикъл от процеса на отбранително планиране⁸ и разработва новите политически указания (PG23⁹), с които ще се синхронизират нивото на амбиция на Алианса, установените оперативни потребности от сили и средства, определени в различните категории планове и осигуряването им в резултат от отбранителното планиране.

Основните изводи от последния цикъл на Процеса на планиране на отбраната на НАТО, завършил с пакета цели, могат да бъдат обобщени, както следва:

- увеличава се натискът върху страната за изграждане на необходимите сили и способности във възможно най-кратки срокове;
- не се толерира отлагане във времето на поети ангажименти, свързани с колективната отбрана;
- поради състоянието или характеристиките на наличното въоръжение и техника, изпълнението на голяма част от целите изисква придобиването на нова или модернизация на съществуващата техника чрез съответните инвестиционни проекти.

Всички дейности и процеси по модернизацията и подобряването на бойния потенциал на Въоръжените ни сили не биха могли да постигнат поставените отбранителни цели без основния компонент на отбраната – подготвените кадри. Присъединявам се към оценката на министъра на отбраната, че Военна академия „Г. С. Раковски“ има важна роля за решаване на предизвикателствата за развитието на Въоръжените сили. Военната академия има водеща роля както за подпомагане поставянето на научните основи на процеса по трансформацията на въоръжените сили, така и при изграждането на най-ценния капитал – хората.

⁸ NATO Defence Planning Process (NDPP)

⁹ Political Guidance 2023 (PG23)

Човешкият фактор в НАТО и страните членки на Алианса се разглежда като ключов елемент от системата за колективна сигурност и отбрана. Неговата важност ясно се подчертава като критично изискване за успех в действията по възпиране и отбрана.

Важността на „подходящите кадри, с правилните умения“ (Right People, Right Skills) е заложена в *Ключовата концепция на НАТО за бойно използване (NWCC¹⁰)*, която е основен стратегически документ, представящ как следва да се развиват военните способности на Алианса в дългосрочен план¹¹.

Имайки предвид модернизацията на въоръжените сили и свързаните с нея цифрови технологии, многокомпонентността и безграничността на бъдещата среда на сигурност, кадрите в отбраната трябва да покриват множество изисквания по отношение на знанията, уменията и експертизата, по-характерните от които са:

- *цифрова грамотност* или способността за обработване и използване на цифрова информация и синергия с използваните цифрови отбранителни технологии;

- *когнитивно превъзходство*, което е свързано с оценка и правилно разбиране на оперативната среда, включително действията и намеренията на противостоящите сили и ясно разбиране за собствените цели; умело използване на внедрените иновативни технологии с разрушителен потенциал (EDT¹²); бързо обработване и анализиране на информацията за своевременно вземане на решение и т.н.;

- *когнитивна устойчивост* или медийна и информационна грамотност относно способността за различаване на истинност от неистинност на информацията;

- *многокомпонентна натренираност и компетентност*, което е свързано с разбирането за единоедействието във всички оперативни домейни и реалистична оценка на обстановката за изграждането на многокомпонентна оперативна картина, включително между физическите и нефизическите бойни пространства.

¹⁰ NATO Warfighting Capstone Concept

¹¹ С хоризонт до 2040 г.

¹² Emerging and Disruptive Technologies

Военната академия следва целеустремено да продължи водещата си роля в този процес, за да разполагаме и в бъдеще с високо подготвени кадри, готови да посрещнат новите предизвикателства пред сигурността и отбраната на страната.

**Уважаеми господин президент,
Уважаеми министър на отбраната,
Уважаеми господин генерал-майор Дочев,
Уважаеми преподаватели, слушатели, студенти, докторанти,
Госпожи и господа,**

Днес сме свидетели на изключително променена, динамична и изострена среда на сигурност, чийто отчетлив характер на непредвидимост и несигурност изисква спешни решения в контекста на колективната и националната сигурност и отбрана. Доскорошните парадигми по отношение на възпирането и отбраната вече не могат успешно да постигнат стратегическите си цели. Поради тази причина, решенията от Срещата на върха на НАТО през тази година са важен вектор за трансформацията на отбранителния потенциал на Алианса. В тази връзка, с оглед на съюзните задължения в НАТО, и във връзка с изпълнението на конституционните си задължения, Въоръжените сили на Република България се изправят пред редица предизвикателства относно усъвършенстването и придобиването на отбранителни способности. Решенията са в ускорената и целенасочена модернизация и усъвършенстваната подготовка на кадрите в отбраната, с отчитане на съвременните изисквания и разбирания за постигане целите на възпирането и отбраната в колективен и национален аспект.

На добър час и успешна учебна година!

